

Foto omslag: Routier Campagnade in Cuvilly op de oude N 17 tussen Lille en Parijs

INDEX

Juni 2016

- 1: Zijnswijze
- 2: Realiteitsverlies
- 3: De kanonskogel
- 4: De voorbeschikking
- 5: de Euxit
- 6: De loperzet

Juli

- 7: De hallen
- 8: de verhipping
- 9: De inktwolk
- 10: Het eindspelveld
- 11: Het vergelijk
- 12: De echo
- 13: De fluistertoon
- 14: Johan van der Klaauw
- 15: De jaarringen
- 16: De verandering
- 17: De gedachtenmijn
- 18: De storing

Augustus

- 19: Het rookgordijn
- 20: de afmenserij
- 21: De waaromvraag
- 22: De krachten
- 23: Het onland
- 24 De meridiaan
- 25: de verliespartij
- 26: de octogesimalen
- 27: de meeuwen
- 28 De wilcaris
- 29 de bergrug

september

- 30: De Barbaren
- 31: De telorfoon
- 32: De weerklank

Oktober

- 33: De herfstwind
- 34: De b5-toren
- 35: Het wereldonderwijs
- 36: Het veld der velden
- 37: De terugkeer

November

- 38: De vergissing
- 39: Het witte pietenplan
- 40: Het veertigveld

December

- 41: De zesde rij
- 42: Een nar?
- 43 De angstvlucht

Januari

- 44: De wixit
- 45: De tijdslurperd
- 46: De babayaga
- 47: de paardzet
- 48 Het inreisverbod

Februari

- 49: Het huiverveld
- 50: Trumpfobie
- 51: De zet
- 52: De laurierboom

Maart

- 53: de tijding
- 54: het slagveld
- 55: De vraag
- 56: De inbraak

April

57: Het oude liedje

58: Het paardenspan

59: De paradox

60: Het zwarte dameveld

61: De heraut

Mei 2017

62: De koningsloper

63: Het wonder

64: Voorbij de laatste steg

Maandag, 13 juni 2016

De zijnswijze

Twee glazen, twee glazen met wijn, rode wijn. Het verschil is miniem; beide ruiken bijna hetzelfde, maar met een klein verschil; men draait het glas, ruikt, ruikt nog eens. Een stallucht stijgt op uit het ene glas, een geur als gevolg van zuivere gisting; uit het andere glas een neusprikkelende geur, gevolg van toegevoegde zwavel en andere zogenoemde toegestane toevoegingen.

Een tweedaagse tocht voerde over besneeuwde bergen naar de uiterst zonnige kust voorbij Livorno; weerzien met mensen die ook een jaar ouder werden; het leven is een constante van elk ogenblik een keuze bepalen; die, eenmaal gemaakt, achterblijft in de geschiedenis als onherroepelijk.

Links onderin, een zwart vakje en doorgaans omschreven als a1, niet te verwarren met A1, dé A1, de weg, snelweg van Amsterdam naar Hengelo en verder, maar a1, het zwarte vakje waar in de beginstand één van de torens van wit staat opgesteld, het vakje ook dat soms gebruikt wordt als promotieveld voor een zwarte pion die in een partij de overkant bereikt.

Bijna twee weken gingen voorbij, maar inmiddels is er een einde gekomen aan de onzekerheid. Maar zodra er een einde komt aan onzekerheid, komt er onmiddellijk onzekerheid over het einde.

De meeste mensen bevinden zich nog in hun ganzenbordleeftijd, leven voort, met vallen en opstaan, in drie ovale vicieuze cirkels en komen aan, áls ze er al aankomen, vaak na diverse worpen, op vakje 63. Dan wordt het bord, het ganzenbord, verlaten en vangt men aan op de 64 velden. Uit met het gedobbel!

Het deinen van de golvende zee, het eindeloze, aangename ruizen wordt voortdurend verstoort door een ijsventer met een ijskar op rupsbanden die tracht de aandacht op zich te vestigen met primitieve oerwoudgeluiden waarbij een irritante bas de oren tergt en de oorzalvende zeeruis overstemt; een gillende stem die als een duivelse mantra in herhaling valt; versterkt snaargetokkel; gelukkig heeft het ijskrenge rupsbanden en verdwijnt na een poosje uit gehoor; het golfgeruis geneest weldra het onzichtbare.

Soms volgt een verhulling door op sinistere wijze een houtgeur toe te voegen dat de geur en smaak van andere toevoegingen opheft; maar 't blijft dan toch naargeestig merkwaardig spul; een verkeerde zet in een pas begonnen partij; nooit immers begint een partij met een zet vanaf a1!

Bijzonder, twee mensen, twee keuzen, keuzen die een wereld maken van verschil; zoals de twee glazen, zo vlak naast elkaar. De toren op a1, ingeklemd tussen paard en pion, kan doorgaans in de eerste zetten niets doen, maar eenmaal bevrijd kan ze overal, op elk vakje dat vrij is, op horizontale en verticale wijze komen op voorwaarde dat niets haar rechte baan belemmert. Vakje a1 komt men niet veel tegen in de notatie; in korte notatie soms in 't geheel niet. Afgelegen, a1, afgelegen en weinig in gebruik.

Elke dag wordt de scheurkalender dunner; elke dag valt een volgend blad af; een dag waarin we ons leven weer opnieuw zin kunnen geven of met onzin vullen; opnieuw een miniem verschil, zoals de twee glazen met wijn, a1 en A1, ruis en herrie.

Het meest onzekere staat op de onafgescheurde blaadjes, maar is voor een groot deel afhankelijk van keuzes, onze keuzes die gemaakt gaan worden. Dagelijks wordt de onzekere kant van de kalender dunner en dunner; maar anderzijds: de afgescheurde blaadjes kunnen worden bewaard. De dag die geweest is vormt een dag vol gemaakte keuzes die onherroepelijk werden; een blaadje vol aantekeningen die wijzen op een wil tot betekenis; een stapel geleefde tijd die met de dag dikker wordt.

De keuze welke wijn, de keuze welke zet; genoeg!

De dagen die geweest zijn, zijn de zekerste vorm van zijnswijze.

Aldus schreef ome Willem.

Woensdag 15 juni 2016

Het realiteitverlies

Soms, na een lange rokade, vlucht een koning naar dat witte vakje; een enkele keer om de eigen pion op a2 rugdekking te verlenen; het vakje, het witte vakje b1, vertrekpunt van één van de witte paarden en soms, heel soms, begint een partij vanaf hier met de beginzet Pb1-c3. De indruk bestaat dat in de strijd het veld b1 een grotere rol speelt dan het voorgisteren besproken veld a1.

Leccio del Corno is één van de ongeveer vijftienhonderd olijvensoorten en in de morgen bezochten we eeuwenoude gaarden van deze olijf waar een producent één van de beste soorten olie uit vervaardigd. Vermoedelijk hebben de Italianen hun culinaire vaardigheden van de oude Etrusken geleerd, geërfd wellicht.

Zoals velen de schoonheid van het schaakspel, bewust of onbewust, overnamen van de afgelopen week overleden Viktor Kortsjnoj, die, hoewel hij nimmer de wereldtitel veroverde, wellicht tot de meest actieve en beste schakers ooit behoorde; kwam voor drie "landen" uit (Nederland, Sovjet-Unie en Zwitserland) en had daarin, voor zover ik weet, alleen Yoseph Porath als voorbeeld (Duitsland, Palestina en Israël).

Het minieme, maar o zo grote verschil tussen de twee glazen: de eenzame viool die de twee orkestpartijen overbrugt in dat geheimzinnige vioolconcert van Ludwig dat hijzelf als onaf bestempelde; later is de vioolpartij zelfs tot pianopartij omgezet.

Met andere woorden: zelfs voor de schepper van de vioolbrug was de grootheid van de tonen teveel geworden; wellicht vanwege de voorafgegane acht paukenslagen, eveneens eenzame paukenslagen; een eeuw later trachtte Mahler nog terug te keren, deed een uiterste poging in de stilte van zijn huis te Toblach, maar een kleine honderd jaar vergroving door de man van Beyreuth uit Leipzig deed reeds zoveel schade dat ommekomst niet meer mogelijk bleek; fascinerend: ook hier dat minieme verschil tussen de eenzame viool uit der Titan, maar dat daardoor juist hemelsbreed werd; het is steeds weer diè kloof tussen wat de mens is en wat hij tenslotte moet worden.

Een merkwaardige omslag in 't weer; zuiden- en oostenwind streven om de heerschappij tussen Grosseto en Livorno, over de vlakte langs de Tyrreense zee. 'T is reeds koeler en wellicht is er ook regen op komst in de streek waar diverse cactusachtigen nog prachtig in bloei staan en ook hier de langste dag nadert; de zon die over enkele dagen tegen de scharen van de kreeft stoot en de omkeer weer inzet.

Het is de poging tot zelfverwezenlijking van velen geweest die steeds weer dat enorme minieme verschil hebben ingezet, maar zelfverwezenlijking is onmogelijk omdat hoe meer de mens er naar streeft, ze steeds onbereikbaar wordt; dat maakt het verschil tussen de twee glazen, de slagen en zelfs de schaakzetten zo groot, ruiken ze, horen ze, zien ze er miniem uit; dat is de realiteit en het is niet ongevaarlijk het heden, het verschil, van zijn realiteit te beroven!

Op de langs de vlakte gelegen berghellingen nabij Bibbona troffen we het eerste chianina-vee aan; enorme reuzen van koeien, wederom een erfenis uit Etruskische tijden en in sprankelende stilte duiken we de boeken in met om ons heen de mooist denkbare omgeving; spannende, veelzeggende boeken, want de mens heeft geen enkele behoefte aan een spanningsloze toestand; integendeel!

Zelfs reeds gevorderd in 't omvallen van de ogenblikken en de afgrijselijke wisseling van de tijden kan een paard vanaf b1 vertrekken. Niet ongevaarlijk en niet zonder risico, dát zeker niet maar ook hier geldt dat zo'n paardzet een wil-tot-betekenis is; dat is geen geloof, maar realiteit.

Het geluid van een eenzame viool overbrugt wederom een diepe kloof tussen twee uitbarstingen van het grote orkest; plotseling raken de vingers van de violist even de c-snaar aan, twee kwartnoten, net op 't moment dat het paard vanaf b1 vertrekt, alsof de speler "naar c3 en niet naar a3" bedoelt; dan barst het orkest weer los en is het antwoord aan de tegenpartij terwijl ik aan mijn half gevulde glas snuffel: een geur aan de goede kant van het minieme verschil treed mijn neus binnen; een zeldzaamheid in een tijd van verloren realiteiten; even flitst Viktors markante gezicht mij in herinnering en ik nip.

Realiteitsverlies door cultuurafbraak; inferieure muziek, wijn en schaakzetten of wat daarvoor doorgaat.

Aldus schreef ome Willem.

Zaterdag 18 juni 2016

De kanonskogel

Het moet verschrikkelijk gerookt hebben, die dag in het voorjaar van 1653 toen een kanonskogel zijn onderbeen verbrijzelde, maar het heldhaftig optreden van hem en zijn bemanning zorgde wel in die tijd voor een ware Brexit; niet alleen van de Engelsen, maar, na een reis over de Alpen, uiteindelijk ook voor hemzelf.

De looper, de zwarte looper van wit op het vakje c1 kan alleen vertrekken als wit's pion van d2 of b2 vertrokken ofwel geslagen zijn; doorgaans wordt ze binnen de eerste tien zetten wel verplaatst; soms naar b2, maar meestal ergens op de diagonaal tussen d2 en h6. Het moge duidelijk zijn: ze zal louter ronddolen op de zwarte velden, een lot dat haar beschoren blijft en het gevolg is van een diagonaal bestaan.

Het was in de nadagen van de tijd dat het tijdelijke nog aan het eeuwige grensde hoewel het begin van een wijken reeds voel- en merkbaar was, een dikke honderd jaren na de reis van Columbus. Alles werd aan twijfel onderhevig en

langzaam maar zeker werd de afstand tussen wereld en het eindeloze steeds groter; tussen beide drong zich een enorme en afschuwelijke leegte.

Gisteren waren we er, fietsten er langs de nog steeds eindeloos rollende golven en schouwden het standbeeld van Ferdinand de eerste van Toscana met aan zijn sokkelvoet vier geketende zwarte slaven, een beeldhouwwerk waartegen, zou het in Nederland staan, horden terloops zouden lopen; de Quatro Mori, de "Vier Moren" zoals het hier genoemd wordt, zou in het land waar Zwarte Piet steeds meer taboe wordt misschien wel worden vernietigd!

In dat perspectief is het wat onbegrijpelijk dat zo'n zwartveldige witte looper nog wel is toegestaan, maar kennelijk is er voor twijfel op het schaakbord geen plaats; wellicht geeft dit aan dat dit spel nog een overblijfsel is uit de tijd dat de bovennatuur zich nog met de aardse natuur had verenigd; nog uit de tijd van de zekerheden, toen alles nog zijn plaats en plek wist.

Langs prachtige, aan de kustweg gelegen woonhuizen; behoudens zijn relatief korte geschiedenis heeft de havenstad Livorno niet veel fraais; wel een zekere gezelligheid en we zochten naar sporen van de zeeheld uit de jaren dat het standbeeld van Toscaanse vorst er reeds gestaan moet hebben: het beeld werd geplaatst in 1599, zijn been werd in 1653 aan flarden geschoten.

Enkele dagen nadien overleed hij, Jan van Galen, te Livorno in het huis van de Nederlandse gezant, maar de Engelsen waartegen hij strijd voerde, waren, zogezegd, in de pan gehakt, zodanig, dat een te hulp varende Britse bijstandsvloot reeds bij Gibraltar rechts omkeer maakte omdat ze de Slag bij Livorno en Elba toch al verloren hadden.

Een dag tevoren bezochten we te Rufina een wijnboer die uit druiven een prachtige wijn weet te maken; en in de middag fietsten we door de straten van Firenze. Langs de Arno die de eeuwenoude stad met Pisa verbindt en even ten noorden van Livorno in zee opgaat. Firenze, de stad met zijn beroemde Ponte Vecchio en waar we ruim honderd bussen telden van waaruit de stad gevuld werd vol weifelende bezoekers; tussen de zwalkende toeristen zong ik, voortsnorrend op 't rijwiel, enkele strofen uit de opera's van Lorenzo da Ponte welks geluid soms weerkaatste vanaf de eeuwenoude hoge gevels.

Verder op, in een betrekkelijk stil gedeelte van de stad, stuitte we op de prachtige synagoge, streng bewaakt door militairen. Duidelijk, erboven op, twee stenen tafelen waarop de tien leefregels voor de mensheid uit een ver vervlogen tijd toen eeuwigheid nog tussen en nabij het tijdelijke aanwezig was.

Vele eeuwen gingen voorbij, een eeuwenlange schaakpartij waarbij steeds meer bijzondere eigenschappen het wereldbord verlaten moesten; wellicht ook de vanaf het vakje c1 stammende loper; en toen kwam er een eindspel in zicht.

De mens van 't eindspel heeft weinig mogelijkheden meer; slechts enkele pionnen zijn over, de pionnen kennen, weten, wetenschap, en verbeelding; meer niet. De onmiddellijk betrekking ging verloren, bleef steken in de tijd en stukken die zekerheid gaven verdwenen van 't bord; tussen eeuwigheid en tijd drong zich het huiveringwekkende dat we met een ineen verschrompelde ziel ruimte durven noemen.

Het leven werd afgeschaft en gereduceerd tot een schimmig beleven met het kleine beetje spinale bewustzijn dat er nog over is. Twijfel bleef over en vlucht in de verbeelding; getuige de duizenden gapende toeristen in de oude stad.

Hier en daar nog wat ik-pionnen, maar dat is het dan ook wel.

Kennelijk is het lichaam van Jan van Galen vanuit Livorno overgebracht naar Amsterdam waar hij een laatste rustplaats vond aan de Mozes en Aäronstaat. In de Nieuwe Kerk is een zogenaamd praalgraf te vinden met het opschrift:

Hier leit in 't Graf van Eer den dapperen Van Galen,

Die eerst ging buit op buit Kastiliën afhalen,

En, met een Leeuwenhart, nabij 't Toskaensche strant,

De Britten heeft verjaegt, veroverd en verbrandt.

Duidelijk spreekt uit de regels dat reeds de tijd van het leven in rechtstreekse betrekking tot de werkelijkheid was verdwenen en het beleven, het leven in voorstellingen, de plaats had ingenomen.

Inmiddels rollen, onverstoort, de golven; hoog in de lucht ontwikkelen zich lange, witte slierten en weldra wikkelt Elba zich in nevelen; we weten de hand te leggen op wat laatste Toscaanse kersen en fietsen verder. De kanonskogel die Van Galens been verpulverde zal nooit gevonden worden. Ook al zoek je tussen veld c1 en h4.

Aldus schreef ome Willem.

Woensdag 22 juni 2016

De voorbeschikking

De meest grote zekerheid tot intolerantie is de moderne tolerantie omdat deze huidige tolerantie geen flauw benul heeft waar haar oorsprong gezocht moet worden en een begrip, ontworsteld van haar wortels, verliest haar concrete waarde.

Enkele uren gaans tussen de Ligurische kust en de hoge Alpen waar nog gemakkelijk de sneeuwrens bereikt wordt; Simplon en Nufenen, en tussenwijl onder de indruk van terugkerende herinneringen; de vele keren dat ik met een volle vracht over de eerstgenoemde pas reed; nabij Pisa de voorsnelwegse route tussen twee rijen thans hogere bomen door; hogere bomen, dat moet na zoveel jaren toch wel.

De witte dame op haar vertrekpunt: d1, het witte veld d1; reeds na een eerste zet heeft zij, doorgaans, invloed op 't spel. Met lange banen regeert ze over vele velden; verliest men de dame, is 't doorgaans uit met het spel.

Wie er naar op zoek gaat, zal ontdekken dat de oorsprong van de ware tolerantie in de predestinatie gezocht moet worden en onder invloed daarvan eigenlijk alleen in zijn meest zuivere vorm gevonden werd in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden van de zestiende eeuw en in welks naglans wij thans nog leven.

De meeste spelers zijn zuinig met de Dame; zuinig ook in die zin dat ze haar zo lang mogelijk op 't bord trachten te houden. In enkele gevallen wordt na een paar zetten de Dame op d1 geruild (dameruil), maar meteen daarna ontstaat doorgaans stug spel. Mijn ervaring: bij een vroege ruil en dan daarna met de eerste dertig zetten zonder dames op het bord is het spel vaak een stuk onaantrekkelijker.

Met name onze eerste Oranjeprins sprak het uit: het geweten is niet te knechten. Daarnaast hield de Calvinistische voorbeschikking in dat De Eeuwige alle dingen reeds had voorbeschikt hetgeen vertaald werd in de zogenaamde leer van de predestinatie: het had volgens dat inzicht totaal geen zin om te trachten andersdenkenden op "andere", de eigen, gedachten te brengen.

Vanuit deze instelling ontstond de meest zuivere tolerantie; andere religies, naast het overheersende Calvinisme, werden gedoogd; de enkele misstanden daargelaten.

Het verschil tussen Walliser Zwitsers en Toscaanse Italianen is enorm; het is 't summum van het zorgzame tegenover het besef van een ongeëvenaarde

onaantastbaarheid; de ijle berglucht tegenover de zwoele Tyrreense zeelucht; de ogen blikken onthullen vele raadselen die niet prijsgegeven worden.

Het grootste bewijs voor de zestiende-eeuwse tolerantie is het feit dat deze geboden ruimte tot stand kwam nadat de zogenoemde Calvinisten de touwtjes in de republiek in handen hadden; immers predikt men doorgaans tolerantie voordat men regeert, maar eenmaal regerend brokkelt de beloofde tolerantie in snel tempo af; als men het al had toegezegd.

Het veld d1, van waaruit nogal wat spanning uitgaat; reeds vanaf dat veld bestrijkt ze, mits er niets tussen staat, vele velden: zeven over de d-lijn zelf, evenzoveel op de voorste lijn en drie plus vier op de twee diagonalen naar a4 en h5; 21 velden, bijna één derde van 't bord!

Ruisende watervallen, eindeloos komt het kristalwater van de berghelling; nooit vervelend, zoals de zeeruis enkele dagen geleden. Maar hier, tussen de groene hellingen met uitzicht op witte vlakten van met eeuwige sneeuw, geen naargeestige herrie die de klanken van de bergbeek verstoort; ook in die zin is 't hier anders.

Vanuit dit principe, het euvel dat alles dus reeds was voorbeschikt, wist men dat het volstrekt nutteloos was iemand tot de eigen richting en religie van het Calvinisme met dwang te "bekeren"; men berustte erin indien iemand niet wilde waardoor juist daardoor er een enorme denkruimte ontstond: de tijd waarin, onder meer, Baruch de Spinoza zijn gedachten en leerstellingen aan het papier toevertrouwde.

Merk op de overeenkomsten; niet alle 21 velden bereikt de dame vanuit d1: teveel staat er tussen haar en het te bereiken veld: de ruisende bergbeek en de hoogte van de Alpen thans om ons heen nadat we vanaf de Toscaanse vlakte tussen Grosseto en Lucca naar hier kwamen: de huidige tolerantieprediking is doorgaans gestoeld op de -Franse- kreet vrijheid, gelijkheid en broederschap met daaraan gekoppeld het korte woordje wat daarop volgt en te vinden is op het oude gemeentehuis van de stad Troyes: ou la mort!

Tweeërlei omgeving, twee "soorten" tolerantie: het ene deel van de westerse samenleving kent de tolerantie nog in de naglans van het oude Calvinisme, het andere deel vanuit de Franse revolutie en aan de buitenkant lijkt het om 't zelfde te gaan; echter steeds meer komt de tolerantie in het licht te staan van de Franse tijd: gedwongen tolerantie ten opzichte van datgene wat een drammerig deel dat zich uitgeeft als meerderheid beoogt; uit naam der tolerantie tracht men gewetens te knechten en andersdenkenden worden verweten niet tolerant te zijn en gedemoniseerd.

De tolerantie van vrijheid, gelijkheid en broederschap (of de dood) is geheel anders dan de tolerantie die ontstaat vanuit het inzicht van een voorbeschikking; de eerste gaat uit van gelijkheid: het tweede vanuit het tegendeel dat juist voor de nodige vrijheid zorgt die men in gelijkheid niet aantreft.

Een dame, aldus voorbeschikt, bestrijkt vanaf d1 meer velden dan indien er een toren of looper staat.

Aldus schreef ome Willem.

Maandag 27 juni 2016

De Euxit

Inmiddels zijn we aangekomen bij het koningsvakje van de witte stukken, het veld e1; het zwarte veld e1 van waaruit de statige vorst leiding tracht te geven aan zijn vazallen teneinde de zwarte koning beet te nemen. Maar dat gaat niet zomaar!

In minder dan dertig jaar tijd betaalden velen vanaf het eiland met hun leven voor de Europese vrijheid; als enige vrije Europese natie zijn juist zij het geweest die dure offers betaalden. Eerst met de Fransen tegen de Duitsers, enkele decennia later met de Amerikanen en Canadezen tegen de Hitlerhorden; ik neem een massaal collectief geheugenverlies waar.

Jawel; we zijn weer met truck onderweg; vanmorgen vroeg het gevaarte opgestart en voor vertrek naar een ver elders eerst lading opgehaald in Oosterhout en van daar over gebaande en bekende wegen opgerukt dwars door de voormalige strijdlinies heen.

Voornaam, een koning bezit een zekere voornaamheid; overigens niet van zichzelf of vanuit zichzelf, maar van elders ontvangen; zo ook de koning op 't veld e1 die zijn waardigheid verkreeg door de waarde die de schepper van het schaakspel hem toe heeft gedacht.

Europa heeft zo ontzagwekkend veel aan die eilandbewoners aan gene zijde van onze Noordzee te danken! Het is moeilijk voor te stellen wat er van het continent geworden zou zijn indien niet de Britten met inzet van vele levens er voor zorgden dat elk volk en natie zijn soevereiniteit terug kreeg; op 23 juni 1916 schoten Duitse troepen bij Verdun ruim 110.000 gifgasgranaten richting Britse en Franse troepen.

Let wel: de Britten waren tot twee keer toen niet bezet; tot twee keer toe hadden ze hun handen van de precaire Europese zaak af kunnen houden; edoch; ze kwamen te hulp!

Juist; door een regenachtig België gevolgd door het Franse Noorden; onder meer Troyes-Auxerre waar de heuvels weer vol staan met stokbrood en andere koren en graansoorten; langzaam klaarde de lucht wat op.